

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Lees zelf de Grondwet

Voermans, W.J.M.

Citation

Voermans, W. J. M. (2005). Lees zelf de Grondwet. *De Volkskrant*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/13708>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/13708>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

de Volkskrant

March 10, 2005

Lees eerst **zelf** die **Grondwet** eens ; Neem rode kaart mee naar het stembureau

BYLINE: WIM VOERMANS

SECTION: Forum; Pg. 12

Dat **de** Europese **Grondwet** Brussel veel machtiger maakt, is aantoonbaar onjuist en daarmee tendentius, betoogt Wim Voermans. Hij antwoordt Ronald Plasterk, die een eerder artikel van hem bekritiseerde.

Ronald Plasterk is een bioloog. Een heel goede, naar ik begrijp. En iemand met heel stellige opvattingen over **de** Europese **Grondwet**. Spelend met zijn lezerspubliek, hopt hij in zijn columns tussen voor en tegen die Europese **Grondwet**. In ieder geval iemand die het aandurft **de** discussie te voeren.

Maar hij doet het nogal tendentius, en ook zonder kennis van zaken. Dat tweede kan ik hem niet helemaal kwalijk nemen: **de** informatie over aard en inhoud van **de** Europese **Grondwet** komt laat op gang - wellicht te laat.

Die **Grondwet** gaat ons allemaal aan, iedereen moet er zich een mening over kunnen vormen: bioloog, boomkweker of uitvoerder op **de** bouw. Maar dan wel op basis van juiste informatie. Zoals Plasterk zou willen dat **de** publieke discussie over klonen van meercellige organismen op basis van nuchtere feiten wordt gevoerd, vind ik dat dat ook moet gebeuren bij **de** Europese **Grondwet**. Dat is nu niet het geval. Plasterk stapelt in zijn column (Forum, 25 februari), in zijn zucht om argumenten voor die **Grondwet** te ontkrachten, fout op fout.

Ten eerste gaat hij er, zoals hij tot nu toe steeds heeft gedaan in zijn columns, van uit dat **de** Europese **Grondwet** Brussel veel machtiger maakt: dat is aantoonbaar niet het geval en scheidt een vertekend, tendentius beeld. **De** laatste twintig jaar zijn **de** bevoegdheden van **de** EU - met volledige instemming en soms op initiatief van Nederland - stapsgewijs uitgebreid via verdragen, maar **de** Europese **Grondwet** geeft Brussel nauwelijks nieuwe macht. Er komen nauwelijks nieuwe bevoegdheden bij. Een stem tegen **de** Europese **Grondwet** maakt Brussel dus niet minder machtig. Sterker nog, **de** **Grondwet** begrenst juist **de** mogelijkheden tot bevoegdhedenuitoefening, door haar aan striktere voorwaarden te binden (grotere transparantie, democratische procedures, binding aan grondrechten).

Die begrenzingen zijn hard nodig om **de** legitimatie van **de** Brusselse besluitvorming te vergroten. Dat wil er dan bij Plasterk misschien niet in, maar toch is het zo.

Ten tweede ziet Plasterk niet het - in het staatsrecht heel bekende - verschil tussen een 'staat' en het concept van **de** rechtsstaat. Het concept van **de** rechtsstaat houdt in dat uitoefening van overheidsmacht is gebonden aan vier beginselen, te weten wetmatigheid, grondrechten, machtscheiding en een onafhankelijke rechter. Een organisatie kan dus gebonden zijn aan rechtsstatelijke waarden, zonder een staat (= territorium, bevolking, effectieve gezagsuitoefening) te zijn. Voorbeelden daarvan zijn te vinden in verdragsorganisaties zoals **de** Raad van Europa, **de** VN, en nu, **de** EU. Wel rechtsstatelijke waarden, geen staat of superstaat. Daar had Plasterk zich wat beter in mogen verdiepen, voordat hij mij denkfouten aanwrijft die in wezen het resultaat zijn van zijn verkeerde voorstelling van zaken. **De** Europese Unie onder **de** Europese **Grondwet** is - daarvoor is uitdrukkelijk gekozen - geen staat, noch een natie, maar een verdragsorganisatie. Het woord '**Grondwet**' verandert daar niets aan. Om een **grondwet** te hebben, hoef

je geen staat te zijn en niet elke staat heeft een **grondwet**.

Plasterks derde punt kan ik wel enigszins begrijpen. Als bijna 95 procent van **de** inhoud van **de** Europese **Grondwet** afkomstig is uit eerdere verdragen (inclusief het handvest grondrechten) en **de** jurisprudentie die daarop is gebaseerd, wat is dan het nieuwe, wat **de** grote verbetering? Inderdaad lastig om uit te leggen en schijnbaar in tegenspraak met elkaar. Toch is dat niet zo.

Bij **de** nieuwe 5 procent gaat het om wezenlijke en principiële bepalingen: een grotere rol van het Europees parlement, openbare vergaderingen van **de** raad van ministers, **de** mogelijkheid tot een burgerinitiatief (een soort referendum), verdere openbaarheid van bestuur, **de** werkelijke juridische verankering van **de** grondrechten, **de** rol van **de** nationale parlementen, **de** stroomlijning van **de** besluitvormingsprocedures, een paar nieuwe instrumenten, et cetera.

Met die 5 procent komt een nieuw grondwettelijk systeem tot stand, waarbij via democratische waarborgen, grondrechten, machtenscheiding en een onafhankelijke rechter tegenmacht wordt georganiseerd: **de** overheidsmacht van **de** EU wordt gebreedeld, burgers en lidstaten hebben betere mogelijkheden om Brussel terug te fluiten. In die zin heeft Pijpers (Forum, 28 februari) ook ongelijk als hij beweert dat **de** grondrechten uit **de** Europese **Grondwet** een sigaar uit eigen doos zijn: **de** rechten zijn weliswaar niet allemaal nieuw (sommige wel), maar het nieuwe zit hem in hun werking. Voor het eerst zijn **de** Europese Unie en haar instellingen **zelf** aan een echte grondrechtcatalogus gebonden, niet alleen **de** lidstaten.

Dat brengt me bij een vierde punt - **de** tweede denkfout volgens Plasterk. Als je tegen **de** **Grondwet** stemt, stem je voor het Verdrag van Nice. Plasterk begrijpt dat niet, maar toch is dat werkelijk zo. Als je 'zoals tegenwoordig nogal wat mensen doen' vindt dat **de** EU een ondemocratische, oncontroleerbare superstaat is met te veel macht, dan is een stem tegen **de** Europese **Grondwet** niet verstandig: je stemt als het ware tegen **de** oplossing voor je probleem, en het effect is dat het - in het gunstigste geval - blijft zoals het was (situatie onder het Verdrag van Nice).

'Nee' stemmen tegen **de** Europese **Grondwet** kan voor Nederland heel vervelende gevolgen hebben, als we in een klein clubje van nee-stemmers terecht komen. Jules Maaten ziet het goed als hij zegt dat we ons belachelijk maken en mogelijk buitenspel komen te staan. Als een kleine club als Nederland, met mogelijk enkele andere lidstaten, **de** zaak ophoudt, kan dat clubje mogelijk worden 'afgekoppeld', dat wil zeggen buiten **de** Europese **Grondwet** worden gehouden. Voor Nederland heeft zo'n scenario mogelijk serieuze economische repercussies. Europa kan wel zonder ons, maar wij kunnen niet zonder **de** EU.

De discussie over **de** Europese **Grondwet** gaat momenteel gebukt onder **de** 'werkelijkheid van **de** beelden'. In een uitzending van B & W onlangs zwaaide Hanneke Groenteman vol afgrijzen met een vuistdikke Engelse tekst van **de** **Grondwet**. Dat **de** officiële Nederlandse tekst al sinds 16 december van 2004 beschikbaar is en dat **de** Europese **Grondwet** slechts half zoveel artikelen telt als het Nederlandse Wetboek van Koophandel, wordt even buiten beschouwing gelaten. Het beeld beklijft van die opgedrongen, onbegrijpelijke en lijvige **Grondwet**, dat speeltje van het (politieke) establishment. Je proeft **de** behoefte aan een bijtjesdag. Plasterk lift daarop wat makkelijk mee. **De** discussie over **de** Europese **Grondwet** gaat nu alleen over **de** buitenkant en niet over **de** binnenkant. Dat is jammer, want het gaat om grote belangen. Het gaat om - wat Pijpers daarvan ook mag vinden (Forum, 28 februari) - **de** voortdurende Europese vrede, die niet alleen dankzij Amerikanen, Russen of **de** NAVO bestaat, maar ook door langdurige Europese welvaart in verbondenheid. Het gaat ook over het waarborgen van vrijheid, democratie, mensenrechten en een fatsoenlijke - op solidariteit gebaseerde - economie. Dat mogen we niet uit het oog verliezen.

Ik doe daarom hierbij twee oproepen. Ten eerste, **lees zelf de Grondwet** (vooral **de** goed leesbare Delen 1 en 2, waarin **de** meeste innovaties zitten) en vorm op basis daarvan uw oordeel. Verder roep ik iedereen die ontevreden is met **de** samenwerking in **de** Europese Unie op, op 1 juni een rode kaart mee te nemen naar het stembureau en iedereen die ontevreden is met het beleid van het kabinet om een gele kaart mee te brengen. Dan kunt u in vrijheid (tegen of voor) **de** **Grondwet** stemmen, maar ook direct duidelijk maken wat u van **de** omgevingsfactoren vindt. Het moet voor **de** referendumcommissie een koud kunstje zijn gele en rode kaarten door te sturen aan **de** regering, die daaraan een

passend gevolg kan geven.

Wim Voermans is hoogleraar staats- en bestuursrecht aan **de** Rijksuniversiteit Leiden.

De Spanjaarden, hier bewoners van Barcelona, stemden op 20 februari voor **de** Europese **Grondwet**. Het Nederlandse referendum is op 1 juni. FOTO REUTERS

© 2005 PCM Uitgevers B.V.